

مدل پردازی تأثیر هوش هیجانی بر رضایت از رشته تحصیلی در دانشجویان

سکینه فردوسی مازندرانی^۱، مسعود گرامی پور^۲

^۱ گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران

^۲ دانشگاه خوارزمی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه مطالعات برنامه درسی

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی تأثیر هوش هیجانی بر رضایت از رشته تحصیلی در دانشجویان بوده است. روش انجام پژوهش، از نوع توصیفی همبستگی، مدل یابی معادلات ساختاری بوده است. جامعه آماری عبارت است از دانشجویان دانشگاههای علامه طباطبایی، فنی مهندسی شریف، و علوم پزشکی تهران، که نظرات ۳۸۱ نفر از آنها به طور نمونه مورد بررسی قرار گرفت. داده های گردآوری شده توسط پرسشنامه های ساختاریافته ی: هوش هیجانی باران ۱۹۹۷، رضایت تحصیلی چنگیزی آشتیانی ۱۳۸۹، به کمک نرم افزارهای EQS , SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای تحلیل داده ها از روش آماری تحلیل مسیر استفاده شد. بررسی ها نشان داد هوش هیجانی تأثیر قابل ملاحظه ای بر رضایت از رشته تحصیلی و رضایت دانشجویان دارند.

واژه های کلیدی: هوش هیجانی، رضایت از رشته تحصیلی، رضایت، مدل پردازی.

مقدمه

از آنجایی که از یک سو در مطالعات گذشته و بسیاری از رساله‌های پژوهشی، به تفصیل درباره‌ی متغیرهای رضایت تحصیلی، رضایت تحصیلی و نظریه‌ها، پیش‌آیندها و پیامدهای آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته است، و از سوی دیگر متغیرهای هوش هیجانی در مقایسه با سایر متغیرهای مورد مطالعه در پژوهش حاضر از تازگی بیش‌تری برخوردار است و پژوهش‌های کم‌تری به سمت خود جلب نموده است، در این جا بیش‌تر سعی شده است که به مفهوم‌پردازی، تعریف و شناسایی جنبه‌های مختلف و متغیرهای مرتبط با آن پرداخته شود تا بتوانیم درک بهتری از این سازه و وابسته‌های آن داشته باشیم.

دانشجویان وفادار و سازگار با اهداف و ارزش‌های دانشگاهی، عامل مهمی در اثربخشی محسوب می‌شوند. وجود چنین دانشجویانی در دانشگاه، نه تنها موجب بالا رفتن سطح رضایت و پایین آمدن نرخ غیبت، تأخیر و ترک تحصیل می‌شود، بلکه وجهه و اعتبار دانشگاه را در اجتماع مناسب جلوه می‌دهد و زمینه را برای رشد و توسعه آن فراهم می‌آورد.

در این راستا امروزه بسیاری از محققان به دنبال درک عمیق عوامل متفاوت تأثیرگذار بر رضایت و رضایت تحصیلی دانشجویان و هم‌چنین بهره‌مندی از حداکثر توانایی آن‌ها هستند. مرور ادبیات مرتبط با موضوع در این زمینه نشان می‌دهد که متأسفانه تأثیر ابعاد هیجانی در این مورد، به‌طور وسیعی نادیده گرفته شده است.

بیان مساله

دنیای امروز تحت تأثیر تغییرات ژرف و گسترده‌ای است که از آغاز عصر مدرن تاکنون به خود ندیده است. تغییرات محیطی سریع، موجب دگرگونی‌های بسیاری می‌شوند که تأثیرات چشمگیری بر سازمان‌ها، به ویژه سازمان‌های آموزشی دارند.

از این رو شایسته است نظام آموزش عالی کشور با دقت به ارزیابی مستمر سیاست‌های جدید بپردازد تا به بهبود تدریجی فعالیت‌ها بر پایه توجه بیشتر به توانایی‌های دانشجویان، دست یابد؛ اما به نظر می‌رسد ضعف مشارکت دانشجویان و اعضای هیأت علمی، مانعی بر سر راه ارزیابی‌های مؤثر و ارتقای رضایت تحصیلی بوده است. لذا در این پژوهش، به دو ضرورت اصلی عامل انسانی، یعنی رضایت و رضایت تحصیلی پرداخته می‌شود که امروزه، از جمله مسائل اصلی مورد توجه صاحب‌نظران علوم رفتاری و مدیریت منابع انسانی به شمار می‌روند.

رضایت تحصیلی، عبارت است از حدی از احساسات و نگرش‌های مثبت که دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود دارند. وقتی دانشجو دارای رضایت تحصیلی بالایی است، این بدان مفهوم است که او واقعاً رشته اش را دوست دارد، احساسات خوبی درباره‌ی آن دارد و برای رشته اش ارزش زیادی قائل است (مقیمی، ۱۳۷۷).

رضایت تحصیلی باعث می‌شود بهره‌وری فرد افزایش یابد، فرد نسبت به دانشگاه متعهد شود، سلامت جسمی و ذهنی فرد تضمین شود، روحیه فرد افزایش یابد، از تحصیل راضی باشد و مهارت‌های جدید تحصیلی را به سرعت آموزش ببیند. عدم رضایت از رشته تحصیلی باعث کاهش روحیه‌ی دانشجویان می‌شود؛ بنابراین، روسای دانشگاهها وظیفه دارند که علائم روحیه پایین و عدم رضایت تحصیلی را به‌طور مستمر زیر نظر بگیرند و در اولین فرصت اقدامات لازم را انجام دهند.

دومین نگرشی که در علوم رفتاری دانشجویان اهمیت ویژه‌ای دارد و مورد توجه دانشمندان و صاحب‌نظران قرار گرفته، رضایت تحصیلی است. شواهدی دال بر این وجود دارد که دانشگاهها در پی استراتژی‌های منابع انسانی برای افزایش تعهد تحصیلی دانشجویان هستند که می‌تواند نتیجه بهتری از رضایت تحصیلی را برای آن‌ها فراهم سازد، از این دیدگاه رضایت تحصیلی دانشجویان به‌عنوان یک مفهوم مدیریتی که می‌تواند مزیت رقابتی و موفقیت علمی به‌همراه داشته باشد، مهم تلقی می‌شود. در حقیقت، رضایت به‌عنوان کلیدی برای مزیت رقابتی علمی محسوب می‌شود.

با توجه به تأکید پژوهش بر افزایش رضایت و رضایت تحصیلی، یافتن راهی برای این منظور مسئله‌ای مهم تلقی خواهد شد. به راستی چه عواملی بر افزایش رضایت و رضایت تحصیلی دانشجویان مؤثر هستند؟ در این پژوهش با بررسی مطالعات مختلف در این زمینه، سه عامل هوش هیجانی، مورد بررسی قرار می‌گیرد. لذا با توجه به نکات بیان شده فوق می‌توان این سوال اساسی را مطرح نمود آیا رابطه معنی‌داری بین هوش هیجانی با رضایت تحصیلی و رضایت دانشجویان وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

با توجه به اهمیت هوش هیجانی، و ابعاد شخصیتی از یک سو و افزایش رضایت تحصیلی از سویی دیگر و نظر به این که خدمات - دهی دانشگاههای ایران به کشور از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده و نیازمند دانشجویانی است که به خوبی از عهده‌ی وظایف محوله برآیند و این تنها در صورتی امکان پذیر است که این دانشجویان از رشته تحصیلی خود راضی بوده و نسبت به آن رضایت بالایی داشته باشند، پس این پژوهش درصدد است که پس از ارزیابی رضایت تحصیلی دانشجویان و رضایت آنها، رابطه آن را با هوش هیجانی و ابعاد شخصیتی آنان مورد بررسی قرار دهد تا شاید بتواند گامی موثر در جهت دستیابی به سازمان آموزشی کارا تر بردارد.

هدف تحقیق

بررسی رابطه بین هوش هیجانی با رضایت تحصیلی دانشجویان.

فرضیه‌ها

- بین هوش هیجانی و رضایت تحصیلی دانشجویان، از طریق رضایت از رشته تحصیلی، رابطه غیر مستقیم معنادار وجود دارد.
- بین هوش هیجانی و رضایت از رشته تحصیلی دانشجویان، رابطه معنادار وجود دارد.

تعاریف مفهومی

هوش هیجانی

هوش هیجانی، یعنی داشتن مهارت‌هایی برای شناخت خود و آگاهی از افکار، عواطف، احساسات و پیوستگی رفتاری. هوش هیجانی به آن دسته از مهارت‌ها اطلاق می‌شود که برای ارزیابی مجدد و هدایت به کار می‌برید تا باعث تغییر ماهوی و توانایی های شما برای تعالی، توسعه، هدایت و ایجاد احساس مثبت از زندگی شود (حسن زاده و ساداتی کیادهی، ۱۳۸۸). یکی دیگر از نظریه پردازان هوش هیجانی، بارآن است. بارآن هوش هیجانی را به این صورت تعریف می‌کند: «یک دسته از مهارت‌ها، استعدادها و توانایی‌های غیرشناختی که توانایی موفقیت فرد را در مقابله با فشارها و اقتضاهای محیطی، افزایش می - دهد» (حسن زاده و ساداتی کیادهی، ۱۳۸۸).

رضایت از رشته تحصیلی

رضایت تحصیلی نتیجه ادراک دانشجویان است که محتوا و زمینه رشته تحصیلی، آن چیزی را که برای دانشجو ارزشمند است، فراهم می‌کند. رضایت تحصیلی یک حالت احساسی مثبت یا مطبوع است که پیامد ارزیابی تحصیلی یا تجربه فرد است. این حالت احساسی مثبت، کمک زیادی به سلامت فیزیکی و روانی افراد می‌کند (مقیم، ۱۳۷۷، صص ۳۸۵-۳۸۴).

روش تحقیق

از آنجا که هدف از این تحقیق، بررسی تاثیر هوش هیجانی بر رضایت از رشته تحصیلی دانشجویان می‌باشد، این تحقیق را بر اساس چگونگی بدست آوردن داده‌های مورد نظر می‌توان در زمره تحقیق کاربردی به شمار آورد. تحقیق از جنبه هدف، تحقیقی کاربردی^۱ و از لحاظ نحوه گردآوری اطلاعات، تحقیقی توصیفی - همبستگی است.

^۱ - Applied Research

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

در این پژوهش، به منظور بررسی نظرات دانشجویان در مورد تاثیر هوش هیجانی بر رضایت از رشته تحصیلی و رضایت تحصیلی، از کل دانشگاههای تهران، سه دانشگاه (علوم انسانی علامه طباطبایی، فنی مهندسی شریف، و علوم پزشکی تهران) به شیوه تصادفی انتخاب شد. سپس در درون هر دانشگاه، تعدادی دانشکده، و نگاه در درون دانشکده های منتخب، تعداد ۳۸۱ نفر از دانشجویان به طور تصادفی، به عنوان نمونه انتخاب شدند.

روش جمع آوری داده‌ها

برای جمع‌آوری داده‌ها، روش‌های متعددی وجود دارد و اغلب برای کسب اطلاعات در یک تحقیق بیش از یک روش بکار گرفته می‌شود. در این پژوهش داده‌ها به روش میدانی جمع‌آوری شده است. در روش میدانی، پرسشنامه یکی از متداولترین طرق جمع‌آوری اطلاعات است. در تهیه و تنظیم پرسشنامه محقق سعی دارد تا از طریق طرح تعدادی سؤال، اطلاعات مورد لزوم را از پاسخگو دریافت کند.

ابزار و روش گردآوری داده‌ها

مقیاس هوش هیجانی

پرسشنامه هوش هیجانی (بر اساس مدل بار - آن که در سال ۱۹۹۷ مطرح گردید) که از پنج مولفه (درون‌فردی، بین‌فردی، سازگاری، کنترل استرس و خلق و خوی عمومی) تشکیل شده است که هر یک از این مولفه‌ها می‌تواند بر رضایت از رشته تحصیلی و رضایت تاثیرگذار باشد.

جدول ۱ توزیع سوالات هوش هیجانی بر اساس ویژگیها

سؤالات	زیرمقیاس	زیرمقیاس کلی
۶ - ۲۱ - ۳۶ - ۵۱ - ۶۶ - ۸۱	خودآگاهی هیجانی	هوش درون فردی
۱۵ - ۳۰ - ۴۵ - ۶۰ - ۷۵ - ۹۰	ابراز وجود	
۱۰ - ۲۵ - ۴۰ - ۵۵ - ۷۰ - ۸۵	عزت نفس	
۵ - ۲۰ - ۳۵ - ۵۰ - ۶۵ - ۸۰	خودشکوفایی	
۳ - ۱۸ - ۳۳ - ۴۸ - ۶۳ - ۷۸	استقلال	
۱۴ - ۲۹ - ۴۴ - ۵۹ - ۷۴ - ۸۹	همدلی	هوش بین فردی
۱۳ - ۲۸ - ۴۳ - ۵۸ - ۷۳ - ۸۸	مسئولیت پذیری اجتماعی	
۸ - ۲۳ - ۳۸ - ۵۳ - ۶۸ - ۸۳	روابط بین فردی	
۱۶ - ۳۱ - ۴۶ - ۶۱ - ۷۶ - ۹۱	حل مسئله	سازگاری (انعطاف پذیری)
۷ - ۲۲ - ۳۷ - ۵۲ - ۶۷ - ۸۲	واقع گرایی	
۱۲ - ۲۷ - ۴۲ - ۵۷ - ۷۲ - ۸۷	انعطاف پذیری	
۴ - ۱۹ - ۳۴ - ۴۹ - ۶۴ - ۷۹	تحمل فشار روانی	مدیریت استرس (مدیریت هیجان)
۱۱ - ۲۶ - ۴۱ - ۵۶ - ۷۱ - ۸۶	کنترل تکانش	
۹ - ۲۴ - ۳۹ - ۵۴ - ۶۹ - ۸۴	خوش بینی	خلق عمومی

مقیاس رضایت از رشته تحصیلی

پرسشنامه رضایت از رشته تحصیلی (چنگیزی اشتیانی، ۱۳۸۹) در پرسشنامه رضایت از رشته تحصیلی (چنگیزی اشتیانی،

۱۳۸۹)، الفای کرونباخ اولیه ۰.۸۲ و مقدار کل ۰.۹۰ بدست آمده است.

یافته های پژوهش

هوش هیجانی

در جدول ۲ توزیع هوش هیجانی دانشجویان گزارش شده است. همانطور که ملاحظه میشود در نمونه پژوهش، هوش هیجانی از ۵ زیر شاخص (هوش هیجانی درون فردی، هوش هیجانی بین فردی، مدیریت استرس، خلق و خوی عمومی، سازگاری) تشکیل شده است. میانگین ها در دامنه ۱ تا ۵ می باشد و میانگین هوش هیجانی بین فردی از سایر زیرشاخص ها بیشتر می باشد (میانگین ۳.۹۸). سپس خلق و خوی عمومی با میانگین ۳.۹۵ قرار گرفته است. میانگین کل هوش هیجانی ۳.۷۷ با انحراف معیار ۰.۶ می باشد.

جدول ۲: هوش هیجانی دانشجویان

هوش هیجانی	هوش هیجانی درون فردی	هوش هیجانی بین فردی	مدیریت استرس	خلق و خوی عمومی	سازگاری	هوش هیجانی
میانگین	۳.۶۶	۳.۹۸	۳.۶۹	۳.۹۵	۳.۵۴	۳.۷۷
میانه	۴.۰	۴.۰	۴.۰	۴.۰	۴.۰	۳.۸۰
انحراف معیار	۰.۹	۰.۸	۰.۹	۰.۸	۰.۹	۰.۶
حداقل	۱	۱	۱	۱	۱	۱.۷۵
حداکثر	۵	۵	۵	۵	۵	۵

«هوش بین فردی» با میانگین رتبه ۳.۹۸ دارای بالاترین اولویت، «خلق و خوی عمومی» با میانگین رتبه ۳.۹۵ دومین اولویت و از سوی دیگر «سازگاری» با میانگین رتبه ۳.۵۴ دارای کمترین اولویت در عوامل موثر بر هوش هیجانی می باشد.

رضایت از رشته تحصیلی

در جدول ۳ توزیع رضایت از رشته تحصیلی دانشجویان گزارش شده است. همانطور که ملاحظه میشود در نمونه پژوهش، میانگین مولفه «بعد از ورود به دانشگاه چقدر به رشته تحصیلی تان علاقه مند شده اید» ۳.۸۳ از ۵ می باشد که بیانگر علاقمندی زیاد بعد از پذیرفته شدن در رشته مربوطه است. سپس «آینده شغلی رشته تحصیلی تان را تا چه اندازه مناسب می دانید» با میانگین ۳.۶۹ رضایت زیادی را در این شاخص داشته است.

جدول ۳: رضایت از رشته تحصیلی دانشجویان

میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
۳.۴۰	۱.۰۱	۱	۵
تا کنون چقدر در مورد انصراف از رشته تحصیلی تان فکر کرده اید؟			
۳.۶۱	۰.۹	۱	۵
در صورت شرکت مجدد در کنکور چقدر تمایل به انتخاب مجدد رشته تحصیلی تان را دارید			
۳.۸۳	۰.۸۵	۱	۵
بعد از ورود به دانشگاه چقدر به رشته تحصیلی تان علاقه مند شده اید			
۳.۶۰	۰.۹۱	۱	۵
مشکلات موجود تا چه حد می تواند بر بی علاقگی شما نسبت به رشته تحصیلی تان تاثیر گذار باشد			
۳.۶۹	۰.۸۸	۱	۵
آینده شغلی رشته تحصیلی تان را تا چه اندازه مناسب می دانید			

۵	۱	۰.۹	۳.۶۱	موقعیت اجتماعی رشته تحصیلی تان را تا چه اندازه مناسب می دانید
۵	۱	۰.۸۵	۳.۶۰	تا قبل از انتخاب رشته تحصیلی تان تا چه اندازه به آن علاقه مند بودید

شاخص رضایت تحصیلی از ترکیب مولفه های فوق حاصل شده که نشان می دهد میانگین این شاخص ۳.۶۳ در دامنه ۱ تا ۵ می باشد. هم چنین شاخص رضایت تحصیلی از ترکیب متغیرهای معدل دانشگاه و دبیرستان و تعداد مشروطی بعد از هم دامنه شدن و استاندارد سازی متغیرها (ساختن نمره Z) حاصل شده است. میانگین رضایت تحصیلی ۳.۶۴ در دامنه ۱ تا ۵ می باشد.

«بعد از ورود به دانشگاه چقدر به رشته تحصیلی تان علاقه مند شده اید» با میانگین رتبه ۳.۸۳ دارای اولین اولویت، «آینده شغلی رشته تحصیلی تان را تا چه اندازه مناسب می دانید» با میانگین رتبه ۳.۶۹ دارای دومین اولویت در عوامل موثر بر رضایت از رشته تحصیلی میباشد.

جدول ۴: رضایت از رشته تحصیلی و رضایت دانشجویان

رضایت تحصیلی	رضایت تحصیلی	
۳.۶۴	۳.۶۳	میانگین
۳.۶۶	۳.۶۰	میانه
۴	۰.۶۵	انحراف معیار
۰.۶۴	۲.۰	حداقل
۱.۶۷	۵.۰	حداکثر

آزمون مدل

برای آزمایش فرضیه ها از روش معادلات ساختاری استفاده شد. در این بخش نخست، روابط بین متغیرهای مشاهده شده با متغیرهای مکنون را بررسی میکنیم، و بارهای عاملی که معنی دار نباشند را حذف می کنیم. قضاوت در خصوص برازندگی یک مدل با شاخص های متعددی امکان پذیر میباشد. لذا قدرت و توان این شاخص ها، جای بررسی دارد. در این میان مقدار نسبت کای دو به درجه آزادی، مقدار P-value و مقدار RMSEA شاخص هایی هستند که در قضاوت برازندگی بیشتر مدل، مورد استفاده قرار گرفته اند. نرم افزار EQS در خصوص شاخص های برازندگی مدل، اماره های متعددی را ارایه مینماید که مجموعه آنها در خروجی مدل نهایی برازش یافته حاضر نشان داده شده است.

در روش معادلات ساختاری، ابتدا تمام رابطه های ممکن را در قالب مدل اشباع شده، قرار میدهیم. در این مدل تمامی روابط متصور بین متغیرها ترسیم شده است. این مدل با ($\text{sig}, X^2 = 0.0 > 0.05$) برازش شده و سپس روابط تایید شده، در مدل نهایی آورده شده است. نتایج آزمون مدل در جدول ۵ ارایه شده است؛ و جدول ۶ نیز شاخص های برازش مدل را نشان میدهد.

بررسی شاخص های برازش مدل

پس از تخمین پارامترهای مدل، سوالی که مطرح میشود این است که تا چه حد مدل مورد نظر با داده های مربوطه سازگاری دارد. پاسخ به این سوال تنها از طریق بررسی برازش مدل امکان پذیر است؛ بنابراین در تحلیل معادلات ساختاری محقق متعاقب انجام تخمین پارامترها و قبل از تفسیر آنها باید از برازندگی مدل اطمینان حاصل کند (کلانتری، ۱۳۸۷). جهت برازش مدل معادلات ساختاری در نرم افزارهای مختلف شاخص های مختلفی ارائه شده است و محقق در این بخش به ارائه چند مورد از آنها اشاره می کند. آزمون های برازش مدل به این سؤال پاسخ می دهند که مدل مورد نظر، چقدر خوب و برازنده ی داده های پژوهش است. شاخصهای برازش مدل در جدول ۵ ذکر شده است.

جدول ۵: اماره های برازش مدل پژوهش

ردیف	نام آزمون	چه زمانی مدل برازنده است؟	میزان در مدل	نتیجه
۱	χ^2	معنادار باشد.	11.40	مدل برازنده است
۲	GFI	باید برابر یا بزرگتر از ۰.۹ باشد.	۰/۹۵	مدل برازنده است
۳	AGFI	باید برابر یا بزرگتر از ۰.۹ باشد.	۰/۹۰	مدل برازنده است
۴	RMSEA	باید کوچکتر از ۰، ۱ باشد.	۰/۰۶	مدل برازنده است
۵	NFI	باید بزرگتر از ۰/۹ باشد.	۱/۰۲	مدل برازنده است
۶	CFI	باید بزرگتر از ۰/۹ باشد.	۰/۹۹	مدل برازنده است

نتایج آزمون مدل ساختاری

مدل ساختاری نشان داده شده است. در جدول ۶، مقدار اماره های برازش مدل ارائه گردیده است. ضرایب مسیر هر رابطه بر روی خط مربوط به آن درج شده است. مدل مسیر زیر، نتیجه این عملیات است. جدول ۶ مقادیر آماره های برازش مدل و نتیجه برازنده بودن مدل را نشان می دهد.

جدول ۶: اماره های برازش مدل

ردیف	نام آزمون	چه زمانی مدل برازنده است؟	میزان در مدل	نتیجه
۱	χ^2	معنادار باشد.	$sig=0.006966$	مدل برازنده است
۲	GFI	باید برابر یا بزرگتر از ۰.۹ باشد.	۱.۰	مدل برازنده است
۳	AGFI	باید برابر یا بزرگتر از ۰.۹ باشد.	۰/۹۱	مدل برازنده است
۴	RMSEA	باید کوچکتر از ۰، ۱ باشد.	۰.۰۹	مدل برازنده است
۵	NFI	باید بزرگتر از ۰/۹ باشد.	۰/۹۷۱	مدل برازنده است
۶	CFI	باید بزرگتر از ۰/۹ باشد.	۰/۹۹	مدل برازنده است

جدول فوق نشان می دهد که در تمام شاخص های برازش، مدل از برازش مناسب برخوردار است. همانطور که نمودار مسیر بالا نشان می دهد: بین متغیرهای مستقل متغیر رضایت تحصیلی با ضریب بتای ۰.۳۰ بیشترین تاثیر را بر رضایت تحصیلی می گذارد، سپس هوش هیجانی با بتای ۰.۱۸ درصد در مراتب بعدی قرار می گیرند، همچنین هوش هیجانی به میزان ۰.۵۳ درصد از طریق رضایت تحصیلی بر رضایت تحصیلی اثر می گذارد.

جدول ۷ به محاسبه ضرایب مسیر (اثر مستقیم و غیر مستقیم) پرداخته شده است. اثر مستقیم (همان ضریب تاثیر استاندارد) است و اثر غیر مستقیم از ضریب تاثیر مسیر مربوطه بدست می آید.

جدول ۷: ضرایب مسیر مستقیم، غیر مستقیم و کل تحلیل مسیر

متغیر	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل
هوش هیجانی	۱۸.۰	۵۳.۰	۷۱.۰
رضایت تحصیلی	۳۰.۰	-	۳۰.۰

بررسی روابط و مدل مفهومی نشان میدهد که همه ۷ فرضیه از ۷ فرضیه تایید شده است. مبنای آزمون فرضیه ها و تاثیر متغیرها، مدل ساختاری است. یافته ها نشان داد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ۷ فرضیه تایید شده است.

نتیجه گیری

فرضیه اصلی ۱: - بین هوش هیجانی از طریق رضایت از رشته تحصیلی، رابطه غیر مستقیم معنادار وجود دارد.

برای آزمون این فرضیه از روش تحلیل مسیر استفاده شد. نتایج بدست آمده نشان داد که بین هوش هیجانی و رضایت (بتای ۰.۵۳) رابطه مثبت و معنادار و غیر مسفیمی (از طریق تاثیر بر رضایت از رشته تحصیلی)، وجود دارد.

تحقیق وونگ و لاو در سال ۲۰۰۲ میلادی، نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که هوش هیجانی بر رضایت و خشنودی آن‌ها اثر می‌گذارد، هم‌چنین، اثرات تعاملی مطرح شده بین هوش هیجانی و هیجان کاری بر رضایت، تعهدسازمانی، و قصد جابه‌جایی تأیید شد. در این تحقیق نیز براساس فرضیه اصلی اول نتایج تجزیه و تحلیل داده‌های بیانگر آن است که بین هوش هیجانی و رضایت تحصیلی در جامعه پژوهش، رابطه معناداری ($B = 0.53$) وجود دارد؛ بنابراین فرض وجود رابطه بین این دو متغیر پذیرفته می‌شود و این به معنای وجود ارتباطی مثبت و معنادار بین هوش هیجانی و رضایت تحصیلی است.

- در تحقیق استون و همکاران در سال ۲۰۰۵ میلادی، این نویسندگان در پژوهشی به بررسی رابطه بین هوش هیجانی کارکن و مدیر با خشنودی شغلی و رضایت پرداختند. در این مطالعه رابطه‌ی بین هوش هیجانی کارکنان، هوش هیجانی مدیران آن‌ها، خشنودی شغلی کارکنان و رضایت کارکنان در نه منطقه از یک رستوران فرانسوی مورد بررسی قرار گرفت. همان‌طور که محققان پیش‌بینی کرده بودند، هوش هیجانی کارکنان به طور مثبتی با خشنودی شغلی و رضایت همبستگی داشت. در این تحقیق نیز براساس فرضیه اصلی اول نتایج تجزیه و تحلیل داده‌های بیانگر آن است که بین هوش هیجانی و رضایت تحصیلی در جامعه پژوهش، رابطه معناداری ($B = 0.53$) وجود دارد؛ بنابراین فرض وجود رابطه بین این دو متغیر پذیرفته می‌شود و این به معنای وجود ارتباطی مثبت و معنادار بین هوش هیجانی و رضایت است.

- علی رضائیان و عبدالعلی کشته‌گر در سال ۱۳۸۷ هجری خورشیدی در مطالعه‌ای تحت عنوان «بررسی رابطه بین هوش هیجانی و رضایت سازمانی» بیان داشتند که هوش هیجانی با رضایت سازمانی کارکنان دارای رابطه‌ی معناداری است در این تحقیق نیز نتایج تجزیه و تحلیل داده‌های بیانگر آن است که بین هوش هیجانی و رضایت در جامعه پژوهش، رابطه معناداری ($B = 0.53$) وجود دارد؛ بنابراین فرض وجود رابطه بین این دو متغیر پذیرفته می‌شود و این به معنای وجود ارتباطی مثبت و معنادار بین هوش هیجانی و رضایت می‌باشد.

بین هوش هیجانی و رضایت از رشته تحصیلی دانشجویان، رابطه معنادار وجود دارد.

برای آزمون این فرضیه از روش تحلیل مسیر استفاده شد. نتایج بدست آمده نشان داد که بین هوش هیجانی و رضایت از رشته تحصیلی دانشجویان، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (بتا ۰.۵۴).

- تحقیق آبراهام کارملی در سال ۲۰۰۳ میلادی در مقاله‌ای تحت عنوان «ارتباط بین هوش هیجانی و نگرش‌های شغلی، رفتار و پیامدها» به این نتایج دست یافت که هوش هیجانی ارتباط قابل‌ملاحظه و مثبتی با رضایت شغلی دارد و هر چه قدر که هوش هیجانی افراد بالاتر باشد رضایت شغلی و دلبستگی بیش‌تری به شغل خود خواهند داشت. در این تحقیق نیز براساس فرضیه اصلی هفتم نتایج تجزیه و تحلیل داده‌های بیانگر آن است که بین هوش هیجانی و رضایت از رشته تحصیلی در جامعه پژوهش، همبستگی معناداری ($B = 0.54$) وجود دارد؛ بنابراین فرض وجود رابطه بین این دو متغیر پذیرفته می‌شود و این به معنای وجود ارتباطی مثبت و معنادار بین هوش هیجانی و رضایت از رشته تحصیلی است.

- تحقیق هین‌شاو و آتوود در سال ۱۹۸۴ میلادی خاطر نشان ساخت که علاوه بر عواملی نظیر نوع کار، درجه‌ی تخصص، جوسازمانی، سرپرست، پایگاه کار، خودمختاری، تکرار وظایف، ماهیت کاری که انجام می‌شود، پیامدهای شغلی و دستمزد بر خشنودی شغلی تأثیر می‌گذارند، روابط بین فردی نیز در رضایت شغلی کارکنان دخیل است، در این تحقیق نیز براساس فرضیه هفتم، بین هوش هیجانی و رضایت از رشته تحصیلی دانشجویان، رابطه مثبت و معناداری با بتای ۰.۵۴ وجود دارد.

بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد می‌توانیم نتیجه بگیریم که بین هوش هیجانی و رضایت از رشته تحصیلی دانشجویان رابطه

مثبت و معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش سطح هوش هیجانی، رضایت از رشته تحصیلی دانشجویان افزایش می‌یابد و از طرفی بر اساس فرضیه اصلی اول تحقیق نیز بین هوش هیجانی و رضایت دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که کارکنان با رضایت تحصیلی بالاتر، از نظر توان ذهنی در وضعیت خوبی قرار دارند (چاندن^۱، ۱۹۹۷، ص ۸۶). تانگ^۲ و تالپد^۳ (۱۹۹۹)، نیز تأیید کردند که تفاوت معنی‌داری بین زنان و مردان، برحسب ابعادی که برخشنودی شغلی اثر می‌گذارند، وجود دارد. این مطالعات نشان داد که مردان بیش‌تر تمایل به خشنودی از مزایا دارند در حالی که زنان بیش‌تر تمایل به خشنودی از همکاران و همکلاسیان دارند. کی‌متل^۴ (۲۰۰۳) نشان داده است که افراد دارای سطح تحصیلات متوسط، نسبت به افراد دارای سطح تحصیلات بالاتر، خشنودی بالاتری را گزارش کردند. کی‌متل (۲۰۰۳) نتایج تحقیقات انجام شده توسط کائو^۵ و چن^۶ (۲۰۰۴) معلوم ساخت که کارکنان متأهل، در مقایسه با کارکنان مجرد، سطح خشنودی بالاتری را تجربه می‌کنند. نتایج تحقیق جمال^۷ و بابا^۸ (۱۹۹۲)، نیز به روابط مثبتی بین خشنودی و تأهل پی برد.

منابع:

۱. پروین، جان (۱۳۸۰). شخصیت، ترجمه محمد جعفر جوادی، پروین کدیور
۲. رایینز، استیفن (۱۳۷۴)، مدیریت رفتار سازمانی، علی پارسائیان و سید محمد اعرابی، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، چاپ اول.
۳. سلطانی فر، عاطفه، (۱۳۸۶). هوش هیجانی، فصلنامه اصول بهداشت روانی، سال نهم، پاییز و زمستان، شماره سی و پنجم و ششم، ص ۸۴ - ۸۳
۴. شرفی، مریم، (۱۳۸۵)، مقایسه هوش هیجانی دانشجویان دختر و ورزشکار رشته های گروهی و انفرادی با دانشجویان غیر ورزشکار شهر تهران.
۵. نوری نرگس، معینی بابک، قلعه ای ها علی، فردمال جوادی، صاربان ایرج (۱۳۹۶). بررسی تاثیر آموزش هوش هیجانی بر مبنای تیوری حمایت اجتماعی در کاهش استرس درک شده و ارتقا مهارتهای ارتباطی دانش آموزان پسر مقطع دبیرستان شهر همدان. مجله آموزش و سلامت جامعه. ۳ (۳): ۳۵-۵۳
6. *Bowell, Richard (2004). The seven steps of spiritual intelligence, Nicholas Brealey Publishing.*
7. *Santos, E, Servero. (2006). Spiritual intelligence; what is spiritual Intelligence? www.spiritualintelligence. Com*
8. *Triandis, H.C. Leung, K. & Marcelo J. V. & Clack, F.L. (1985)." Allo centric versus idiocentric tendencies: Convergent and discriminant validation." Journal of Research in Personality and Social Psychology 54: 323-338.*

¹Chandan

²- Tang

³-Talpad

⁴- Kh Matle

⁵- Kuo

⁶- Chen

⁷- Jamal

⁸- Baba

Modeling the Effect of Spiritual Intelligence on the Satisfaction with the Field of Study in Students

Sakineh Ferdosi Mazandrani¹, Masoud Gerami Pur²

1- Department of Psychology, Faculty of Humanities, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran
2- Kharazmi University, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Department of Curriculum Studies

Abstract

The purpose of this study was to investigate the effect of emotional intelligence, spiritual intelligence, and personality dimensions on performance and academic satisfaction among students. The statistical population consisted of the students of Allameh Tabatabai University, Sharif Engineering and Tehran University of Medical Sciences, in which 381 students the randomly sampled. The Collected data was analyzed since to SPSS and EQS software, the data was processed by SPSS and was analyzed by EQS software, using structured questionnaires: Bar-N 1997 Emotional Intelligence, SISRI King's Intelligence, NEO FFI Personality, Career Satisfaction, Changizi Pashi, 2010. Path analysis was used to analyze the data. Research has shown that emotional intelligence, spiritual intelligence, and personality dimensions have a significant effect on students' field of the study satisfaction and the performances. There was a positive and significant relationship between emotional intelligence and academic satisfaction, spiritual intelligence, and satisfaction with the field of study.

Keywords: Emotional Intelligence, Spiritual Intelligence, Personality Dimensions, Student Satisfaction, Performance
